

EN POLICY FRÅN BYGGNADS

Byggnads mot rasism och för integration

Bakgrund

På senhösten 1999 inträffade en tragisk händelse; syndikalisten Björn Söderberg mördades. Misstänkta gärningsmän var nynazister. Detta fick massmedia att kartlägga och uppmärksamma den nynazistiska rörelsen i Sverige. Fem av Byggnads medlemmar fanns bland de nazister som lyftes fram i offentlighetens ljus.

Samtidigt visste vi att Byggnads stadgar slår fast att förbundets uppgift är att verka för en samhällsutveckling på grundval av politisk, social och ekonomisk demokrati. Detta är en av den samlade fackföreningsrörelsens viktigaste historiska uppgifter.

Det var också av den anledningen som Byggnads förbundsstyrelse år 2000 beslöt att utesluta totalt fyra medlemmar på grund av deras nazistiska verksamhet. De uteslöts sedan förbundsstyrelsen konstaterat att deras nazistiska aktiviteter var oförenliga med medlemskap i Byggnads. Den femte medlemmen fick – efter avbön – behålla sitt medlemskap och upphörde därmed med sin tidigare verksamhet.

- Det var också i samband med detta som diskussionen om en policy mot rasism och främlingsfientlighet kom igång och resultatet av det kan du se i den här trycksaken.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet bildades 1889 i ett Sverige som präglades av katastrofal fattigdom och djupa sociala orättvisor. Byggnads har sedan dess kämpat för att förbättra medlemmarnas levnadsvillkor, men också för politisk demokrati, allmän rösträtt, utbildning för alla, medbestämmande i arbetslivet och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Demokrati är ingenting som är självklart, utan resultatet av många människors arbete och årtionden av hårda strävanden. Varje generation byggnadsarbetare har mött nya utmaningar. Idag är kampen mot rasism och diskriminering och för integration på arbetsmarknaden en av de mest betydelsefulla demokratiska uppgifterna såväl i Sverige som i Europa.

- Byggnads värnar om det demokratiska samhället. Medlemskap i nazistiska eller andra antidemokratiska, rasistiska eller antisemitiska grupper är inte förenligt med medlemskap i Byggnads.

Situationen i Europa

Europa har under senare år präglats av dramatiska förändringar. Under 1990-talet har kalla kriget upphört, Berlinmuren raserats, EU stärkts och demokratin vunnit nya framgångar i många länder i Östeuropa.

Under samma period har Europa präglats av inbördeskriget i det forna Jugoslavien med inslag av etnisk rensning och terror mot civilbefolkningen i bland annat Bosnien. I flera länder har högerextrema och antidemokratiska partier vunnit framgång i sådan omfattning att det finns orsak att tala om en politisk vindkantring. Utvecklingen har i många fall varit språngartad; partier som vi gemensamt för 20 år sedan avfärdade som betydelselösa isolerade sekter med stöd från någon promille av befolkningen, framträder idag som masspartier i många länder.

- I Frankrike fick Jean-Marie Le Pen och Front National 18 procent av rösterna i det senaste presidentvalet. Front National är idag Frankrikes största arbetarparti.
- I Italien ingår Alleanza Nazionale i regeringskoalitionen. Partiet grundades 1946 av veteraner från Mussolinis terrorregim. Drygt ett halvsekel efter diktatorns död har hans arvtagare följaktligen återkommit till regeringsmakten i Rom.
- I Serbien fick fascistpartiet Srepska Radikalna Stranka (SRS) i presidentvalet 2002 drygt 23 procent av rösterna. Partiet, som leds av extremnationalisten Vojislav Seselj, fungerade under 1990-talets etniska rensning som ett stödparti till Slobodan Milosevic.
- I Danmark vann Pia Kjaersgaard och det främlingsfientliga Dansk Folkeparti 12 procent av rösterna i valet 2001 och blev vågmästare i danska riksdagen.

Gemensamma nämnare för dessa partier är att de utgör en utmaning mot det demokratiska samhället.

- Byggnads kommer därför att, inom ramen för sitt internationella engagemang inom arbetarrörelsen, aktivt bidra till motståndet mot denna högerextrema frammarsch i Europa.

Två former av rasism

Det finns inget som heter »demokratisk rasism« – ett system som tillåter eller passivt accepterar förekomsten av rasism och diskriminering på arbetsmarknaden kan inte samtidigt vara ett demokratiskt system. Kampen mot rasism och diskriminering måste därför i första hand vara en kamp för demokrati och demokratiska värden.

I dag hävdas allt oftare behovet av att bekämpa så kallad »vardagsrasism«. Begreppet vardagsrasism är förvirrande och skapar en bild av att rasismen frodas vid köksbord och i byggbodar. Denna bild är falsk; svenska folket är inte per definition rasistiskt och främlingsfientligt. Dessa åsiktsyttringar är inte ett naturligt tillstånd i vårt land.

Man kan i stället säga att det finns två former av rasism:

Dels den institutionella och strukturella rasism som innebär att invandrare har väsentligt svårare att få arbete och vinna social acceptans och framgång inom sin valda yrkeskategori.

Dels den organiserade ideologiska rasism som i Sverige aktivt odlas av företrädesvis små antidemokratiska grupper, vars propaganda under det senaste decenniet haft betydande framgångar, inte minst bland ungdomar.

- Byggnads tar därför bestämt avstånd från och motverkar bägge dessa former av rasism.

Institutionell och strukturell rasism

Flertalet invandrare är väl förtrodda med den strukturella rasismen. Det är denna form av diskriminering som invandrare – särskilt utomeuropeiska invandrare med mörkare hudfärg – möter varje gång de söker jobb och oavsett kompetens, utbildning och kunskap har väsentligt svårare att få arbete eller avancemang på samma villkor som etniska svenskar.

Den strukturella rasismen odlas varken vid köksbord eller i byggbodar. De som bär ansvar för denna form av diskriminering är stat, myndigheter, kommuner, företag och ledande aktörer på arbetsmarknaden. I den bemärkelsen har Byggnads ett ansvar både för den situation som råder och ett ansvar för att aktivt motverka denna form av diskriminering.

Strukturell rasism motverkas bäst genom att integrationsprocessen i samhället får tyngd och prioritet, att utbildningen på området fördjupas och att lagstiftningen skärps på ett sådant sätt att aktörerna har klara och tydliga ansvarsområden.

- Byggnads ska i egna medlemsutbildningar ha inslag i frågor som rör rasism och diskriminering.
- Byggnads vill lägga tonvikt vid att aktivt värna medlemmarnas rättigheter då de utsätts för diskriminering eller kränkande särbehandling på grund av etnisk tillhörighet, kön eller sexuell läggning.
- Byggnads uppmuntrar avdelningarna att ge aktivt stöd till lokala integrationsbefrämjande initiativ.

Organiserad och ideologisk rasism

Sverige är ännu förskonat från närvaron av ett stort ultranationalistiskt, rasistiskt eller antidemokratiskt parti, men valresultatet 2002 visar att det finns orsak att ta dessa krafter på allvar. Organiserad och ideologisk rasism odlas aktivt av företrädesvis små antidemokratiska grupper vars propaganda under det senaste decenniet haft betydande genomslag inte minst bland ungdomar.

Den närmaste motsvarigheten till Front national är Sverigedemokraterna. I valet 2002 fick partiet 76 000 röster i riksdagsvalet (1,4 procent) och blev därmed Sveriges största parti utanför riksdagen. Sverigedemokraterna vann 50 kommunala mandat och blev vågmästare i några fullmäktigeförsamlingar. På flera andra orter fick snarlika lokala, populistiska och främlingsfientliga partier också mandat.

I valet fick även det militanta, naziinfluerade utbrytarpartiet Nationaldemokraterna 7 000 röster och fyra kommunala mandat.

Valanalyser visar att främst Sverigedemokraterna fick sina största framgångar i valdistrikt som traditionellt betraktas som arbetarrörelsens kärnområden. Siffror från skolvalen och Ungt val visar att dessa partier har större framgångar på yrkesinriktade skolor och gymnasier. Detta är ett mönster som känns igen från motsvarande partier utomlands.

Vanliga inslag i Sverigedemokraternas propaganda är bland annat följande:

- Politikerförakt – budskapet att etablerade demokratiska partier, fackföreningar, media och legitima samhällsinstitutioner på ett eller annat sätt agerar ”landsförrädiskt”. I propagandan odlas bilden av att vanliga demokratiska politiker är köpta, korrupta och maktfullkomliga och arbetar för att ”dölja sanningen om invandringens konsekvenser”.

- Rasism och invandrarfientlighet – påståendet att invandrare, främst utomeuropeiska invandrare, utgör en ”ockupationsmakt” som hotar fred och välfärd i samhället. I propagandan odlas bilden av att invandrare står bakom merparten av den grova brottsligheten. Återkommande teman är islamofobi, kampanjer mot moskéer och påståenden att ”muslimsk lagstiftning kommer att införas i Europa”.

Under de senaste decennierna har samhället i stor utsträckning överlåtit kampen mot rasism och diskriminering till små resurssvaga aktivistgrupper och politiska särintressen. Det är av central betydelse att denna kamp åter blir en fråga för hela samhället och inte minst för fackföreningsrörelsen.

- Byggnads ska genom utbildning och opinionsbildning delta i det politiska motståndet mot organiserade rasistiska och antidemokratiska grupper.

För demokrati och social rättvisa

Ett samhälle där grupper särskiljs och diskrimineras på grund av kön, ras, etnisk tillhörighet, handikapp eller sexuell läggning skapar inbyggda sociala klyftor och utanförskap där grupper ställs mot varandra.

Byggnads verkar för ett demokratiskt och jämlikt samhälle där alla gruppers intressen tas tillvara. I en tid då rasistiska och antidemokratiska grupper vinner framgång i både Sverige och övriga Europa måste arbetarrörelsen värna det solidariska och demokratiska samhället.

Sverige har inte råd med en misslyckad integrationsprocess. Diskrimineringen i arbetslivet är särskilt viktigt att komma till rätta med. Att människor har arbete och egen försörjning är nyckeln till en framgångsrik integration.

- Byggnads ställer sig därför bakom regeringens nationella handlingsplan mot rasism och diskriminering.
- Byggnads arbete mot rasism och diskriminering vilar på FN-stadgan, FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionens skydd för de mänskliga rättigheterna samt andra internationella konventioner om avskaffande av alla former av diskriminering.

För en integrationsprocess på arbetsmarknaden

Svensk byggverksamhet ställer stora krav på effektivitet, utbildning, kompetens och förmåga till samarbete. I en sådan arbetssituation finns inte utrymme för diskriminering av vare sig kön, hudfärg eller annan särprägel. Inom den svenska byggbranschen ska alla arbetare som omfattas av kollektivavtalet och arbetar på samma arbetsplats ha samma lön, vara i åtnjutande av samma sociala förmåner och ha samma rättigheter.

Byggnads motsätter sig kraftigt vissa försök att på olika sätt utnyttja invandrare som svart arbetskraft under täckmanteln ”egna företagare”. Denna hantering har endast till syfte att skapa ett ”B-lag” av arbetare som kan utnyttjas för att sänka våra löner och kringgå arbetsmarknadslagstiftningen. Detta kan skapa rasism när arbetskraft utnyttjas med lönedumpning som verktyg.

Det finns en rad exempel på hur importerad och oorganiserad arbetskraft satts att hantera högriskavfall, rengöra tankar med tungmetaller och liknande utan erforderlig utbildning eller skyddsutrustning. Byggnads anser att detta är en cynisk och vidrig hantering av människor.

Svenska byggnadsarbetare kan aldrig gynnas av att någon arbetar under svåra förhållanden, för lägre löner och utan socialt skyddsnät.

- Byggnads ska därför verka för att våra invandrare snabbt ska få arbetstillstånd och nödvändig kompletterande byggtutbildning, så att de på lika villkor som andra byggarbetare kan bli en konkurrenskraftig tillgång på arbetsmarknaden.

Mot islamofobi och antisemitism

Den internationella utvecklingen idag präglats av terroristdåden mot World Trade Center den 11 september 2001 och den upptrappade konflikten i Mellanöstern och Persiska viken. Alla dessa händelser har på sitt sätt också påverkat attityderna mot etniska minoriteter i Sverige. Högerextrema och rasistiska grupper har inte varit sena att utnyttja situationen till sina egna syften.

Efter den 11 september skedde en serie attacker mot människor av arabisk eller muslimsk härkomst i Europa. Några av dessa dåd ägde rum i Sverige, däribland försök till mordbrand i en moské, vandalisering av en arabisk restaurang samt tydliga fall av diskriminering av svenskar med arabisk eller muslimsk bakgrund. Från muslimska församlingar har rapporterats att medlemmar känner stor oro och osäkerhet inför framtiden.

På ett liknande sätt har det upptrappade våldet i Mellanöstern resulterat i hotelser och attacker mot svenska judar och judiska institutioner samt en ökad förekomst av antisemitisk hatpropaganda. Detta är särskilt allvarligt då sådan propaganda tidvis även förekommer inom förment vänsterradikala grupper.

- Dessa former av rasism och utbrott i våld eller hot om våld är oacceptabla i ett demokratiskt samhälle. Byggnads motsätter sig all form av både islamofobi och antisemitism.

Slutligen vill vi bara i det här dokumentet konstatera att:

Fördomar fördummar. Det är allas skyldighet att agera så att främlingsfientliga och rasistiska kommentarer inte får passera obemärkta vid fikabordet eller på arbetsplatsen. Tio inte i debatten.

Svart, vit, rik, fattig, ung, gammal, kvinna eller man har samma värde.

Därför kommer vi aldrig att acceptera att främlingsfientlighet tillåts på våra arbetsplatser eller får breda ut sig i vårt land.

